

میثم اکبری
خبرنگار

بیش از نیم قرن از تاسیس شرکت هیکو به عنوان اولین و بزرگترین کارخانه تولید ماشین‌آلات راهسازی، کشاورزی و معدنی در ایران و خاورمیانه می‌گذرد. نگاهی به سابقه این شرکت نشان می‌دهد که اگرچه هیکو طی مدت اخیر روند روبه‌رشدی را از نظر تولید و فروش گذرانده و به جهت نیاز کشور در حوزه تولید ماشین‌آلات معدن ورود پیدا کرده اما خصوصی سازی‌های معیوب راه سختی را پیش روی مدیران فعلی آن گذاشته است؛ چراکه میزان تولید این شرکت در سال ۱۳۸۶ به‌عنوان سالی که واگذاری آن به شرکت واگن‌سازی کوثر در آن انجام گرفت به ۲ هزار و ۲۷۹ دستگاه می‌رسید و در سال ۱۳۹۶ که هیکو از واگن‌سازی کوثر به هیدرواطلس انتقال مالکیت داده شد تولیدات این شرکت تنها ۷۵ دستگاه بود که نشان از رها سازی این شرکت بدون توجه به اهداف مدنظر در خصوصی سازی دارد. اما واگذاری هیکو به هیدرواطلس نیز حلال مشکلات نبود؛ چراکه تولید این شرکت در سال ۱۳۹۸ به ۵۳ دستگاه رسید تا این شرکت مجدداً به دولت بازگردد. بعد از ۱۳ سال، در سال ۱۳۹۹ این بار دولت هیکو را در قالب‌برد دیون به سازمان تامین اجتماعی واگذار کرد. بررسی عملکرد دو سال اخیر هیکو نشان می‌دهد اگرچه تولید این شرکت با زمان اوج خود فاصله نجومی دارد با این حال طی دو سال اخیر تولید این شرکت روند روبه‌رشدی داشته است؛ به‌طوری‌که هیکو در سال ۱۴۰۰ حدود ۱۱۳ و در سال ۱۴۰۱ تا ۲۱۶ دستگاه از انواع ماشین‌آلات معدنی تولید کرده است. طبق این آمارها، تولید سال ۱۴۰۱ هیکو ۴ برابر تولید سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ است.

از خصوصی سازی ناموفق تا واگذاری به تامین اجتماعی

۲۱ بهمن ماه ۱۳۵۱ شرکت هیکو (سهامی خاص) با مشارکت سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (معادل ۶۰٫۷٪ سرمایه) و خانواده رضایی (معادل ۳۹٫۳ درصد سرمایه) تاسیس شد که به دنبال آن در سال ۱۳۵۳ عملیات احداث مجتمع تولیدی شرکت واقع در اراک به پایان رسید و از اوایل سال ۱۳۵۴ بهره‌برداری از تاسیسات و ساختمان‌های کارخانه آغاز شد. همچنین در محدوده سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۰ شرکت هیکو با اجرای یک طرح توسعه نسبت به افزایش ظرفیت تولید خود اقدام کرد و طی سال‌های بعدی با تغییر از سهامی خاص به سهامی عام، در سال ۱۳۸۲ به‌عنوان سیصدوهفتادوششمین شرکت پذیرفته شده در بورس در گروه ماشین‌آلات و تجهیزات پذیرفته شد. اواخر بهمن ماه سال ۱۳۸۵ بود که داستان خصوصی سازی این شرکت کلید خورد و حدود ۶۰٫۷ درصد سهم سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران از طریق سازمان خصوصی سازی به شرکت واگن‌سازی کوثر (سهامی خاص) واگذار شد و بدین ترتیب از این تاریخ شرکت رسماً به‌صورت کاملاً خصوصی به‌ادامه فعالیت پرداخت. اما این خصوصی سازی چندان موفق نبود؛ چراکه سرآغازی بر مشکلات و حاشیه‌های فراوان از جمله عقب افتادن اقساط و دستمزد کارگران بود تا جایی که در نیمه اردیبهشت ۱۳۹۶ طبق قرارداد شماره ۲۵۲۸ سازمان خصوصی سازی سهام عمده شرکت از واگن‌سازی کوثر به هیدرواطلس منتقل گردید. اما این تغییر نیز منجر به حل مشکلات نشد و این خریدار دوم‌رتبه از مالکیت هیکو انصراف داد تا در مهرماه سال ۱۳۹۸ معادل ۵۹ درصد از سهم هیکو به سازمان خصوصی سازی احاله گردید و تنها ۱٫۷ درصد نیز نزد شرکت هیدرواطلس به عنوان وثیقه بانک ملی باقی ماند تا نهایتاً در مرداد ۱۳۹۹ حدود ۵۲٫۵ درصد از سهام متعلق به دولت در شرکت تولید تجهیزات سنگین- هیکو به سازمان تامین اجتماعی منتقل شد. در بهمن ماه ۱۳۹۹ نیز ۴٫۵۲ درصد از سهام هیکو به سه بانک صادرات، تجارت و ملت واگذار گردید که ترکیب سهامداران این شرکت نیز هم‌اکنون بر همان میزان است.

کاهش ۹۷ درصدی تولید هیکو با خصوصی سازی معیوب

نگاهی به آمار تولید و فروش شرکت هیکو نشان می‌دهد میزان فروش محصولات این شرکت در سال ۱۳۸۰ به‌عنوان سالی که اولین صورت مالی آن منتشر شده، ۴۵۴ دستگاه است. طی سال‌های بعد تولید این گروه همواره روند روبه‌رشدی را تجربه کرد، چنانکه میزان تولید هیکو در سال ۱۳۸۵ به‌عنوان سالی که خصوصی سازی شرکت در انتهای آن صورت گرفت واگذاری

آن به واگن‌سازی کوثر انجام گرفت نه تنها کاهش نیود بلکه لحاظ تولیدات به فروخته شده به مشتریان داخلی و خارجی مجموعاً به ۲ هزار و ۱۴۰ دستگاه رسید. حتی این تولید در دو سال بعد نیز روند روبه‌رشدی را داشت و در سال ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ به ۲ هزار و ۲۷۹ و ۲ هزار و ۳۹۲ دستگاه رسید. اما سال ۱۳۸۸ را باید سال سقوط آزاد تولید هیکو نامید؛ چراکه تولیدات این شرکت در انواع محصولات به هزار و ۴۰۸ دستگاه کاهش یافت و این تعداد در سال ۱۳۸۹ به هزار و ۲۷۹ دستگاه رسید. پس از این سال نیز تولیدات این شرکت سه‌رقمی شد تا در سال ۱۳۹۶ که واگذاری آن از واگن‌سازی کوثر به هیدرواطلس انجام گرفت کل تولیدات این شرکت تنها ۷۵ دستگاه شود. به عبارت دیگر تولیدات این شرکت در سال ۱۳۹۶ در مقایسه با سال ۱۳۸۷ که سال اوج تولید محصول در هیکو بود با ۹۷ درصد کاهش همراه شد و عملاً می‌توان گفت نه‌تنها مالک نخست این شرکت نتوانست به اهداف ترسیم شده در خصوصی سازی دست یابد بلکه این شرکت را تقریباً تعطیل کرد.

رشد ۴ برابری تولیدات هیکو در دولت سیزدهم

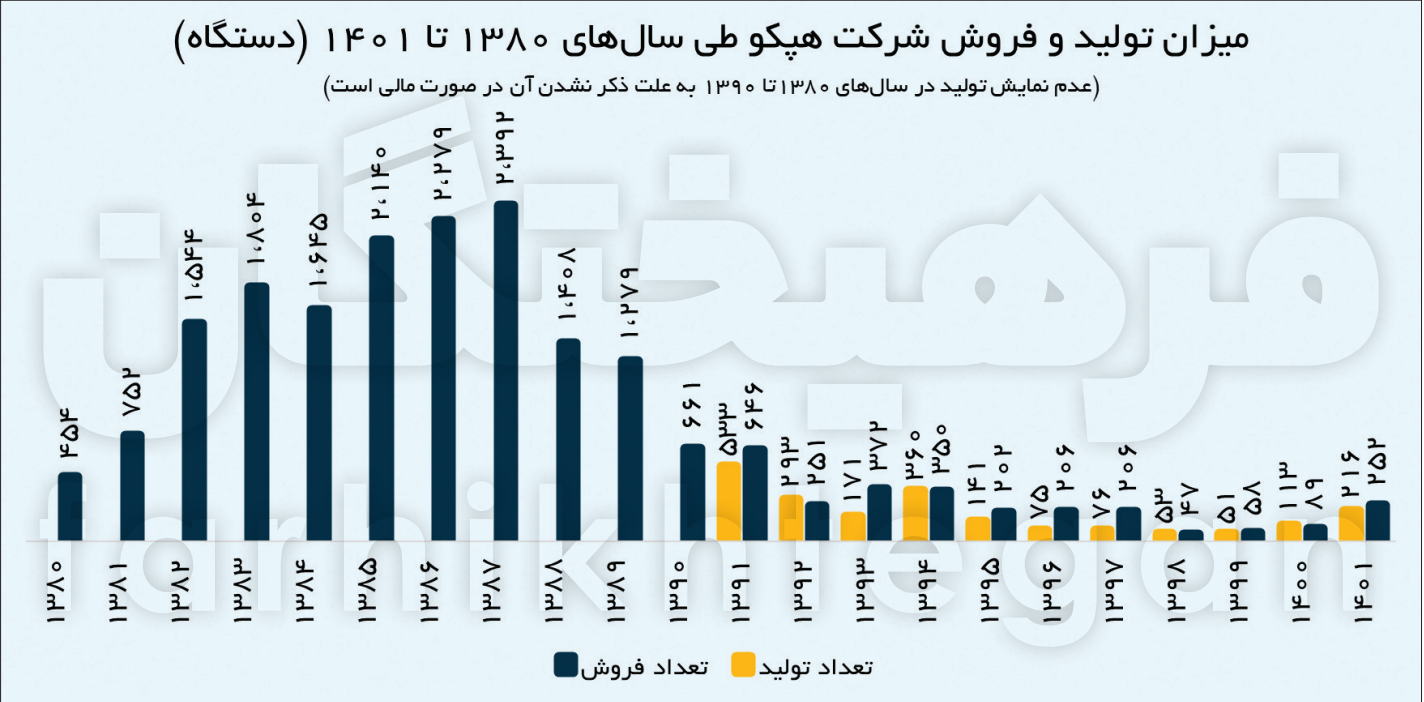
این روند البته در سال‌های بعد با تغییر همراه نبود و علی‌رغم واگذاری از واگن‌سازی کوثر به هیدرواطلس دردی از تولید این شرکت دوا نکرد، چنانکه تولید هیکو در سال ۱۳۹۷ با یک دستگاه افزایش نسبت به سال قبل از خود به ۷۶ و در سال ۱۳۹۸ هم با کاهش مجدد به ۵۳ دستگاه رسید. در سال ۱۳۹۹ نیز تولید این شرکت باز هم کاهش‌ی بود. اما در سال ۱۴۰۰ که ۱۴۰۱ سال مالی کامل این شرکت پس از واگذاری سهام آن در قالب رد دیون به سازمان تامین اجتماعی بود با رشد تقریباً ۲ برابری به ۱۱۳ دستگاه رسید. روند روبه‌رشد تولیدات هیکو در سال ۱۴۰۱ نیز ادامه یافت و طبق آمارهای صورت مالی حسابرسی نشده این گروه، تولیدات هیکو در سال ۱۴۰۱ به ۲۱۶ دستگاه رسیده است؛ روندی که در صورت ادامه‌دار بودن می‌تواند نوید رشد تولید و رسیدن به رکورد‌های تولیدی سال‌های قبل را بدهد. طبق این آمارها، تولید سال ۱۴۰۱ هیکو ۴ برابر تولید سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ و ۱۲ برابر سال ۱۴۰۰ است.

۱۵ هزار ماشین معدنی فرسوده ظرفیتی برای هیکو

یکی از دغدغه‌های هیکوپی‌ها چالش دریافت سفارش تولید است. یکی از فعالان صنعتی کارگران هیکو اراک به ایلنا گفت: «وضعیت نسبت به قبل خیلی بهتر شده؛ در نیمه دوم سال ۱۴۰۱ توانستیم تولیدات به‌روز داشته باشیم و تحویل مشتریان بدهیم.» وی با بیان اینکه فعلاً شرایط خوب است

شرکتی که به خاطر خصوصی سازی بد در حال سقوط بود به رشد ۴ برابری تولید رسید

امید به هیکو برگشت

ثابت سفارش‌های زیاد وجود ندارد. برای مثال ۲۱ اردیبهشت ۱۴۰۲ بود که سیدصورت مرتضوی در جریان بازدید از شرکت هیکو در جمع خبرنگاران بیان کرد: «یادم هست سال قبل که با رئیس جمهور از کارخانه بازدید داشتیم، صحبت از تولید ۲۵۰ تا ۲۶۰ دستگاه در سال بود که اکنون همکاران ما در مجموعه هیکو ۸۵۰ تا ۸۸۰ دستگاه تولید را به هدف گذاری رسانده‌اند که امیدواریم کارخانه به ظرفیت اسمی خود برگردد.» وی ادامه داد سازمان تامین اجتماعی و وزارت تعاون گلواگاه‌ها را شناسایی و رفع کرده‌اند و با هم افزایی شرکت با دستگاه‌های مرتبط، معادن، شهرداری‌ها و وزارت راه و شهرسازی، امیدواریم این مجموعه بتواند بخش اعظمی از نیاز کشور را تامین کند. قبل از مرتضوی ۲۵ آبان ۱۴۰۱ محمدرحلی رفیعی، مدیرعامل شرکت تولید و تجهیزات سنگین هیکو از نهایی شدن تامین اعتبار برای ساخت سه هزار و ۱۰۰ دستگاه انواع ماشین‌آلات معدنی تا پایان سال ۱۴۰۳ خبر داد. وی گفت: «بر اساس برنامه‌ریزی‌ای که با سازمان برنامه‌بودجه انجام شده، ۶۰۰ دستگاه ماشین‌آلات سنگین در سال ۱۴۰۱، هزار دستگاه در سال ۱۴۰۲ و هزار و ۵۰۰ دستگاه در سال ۱۴۰۳ تولید و در اختیار فعالان معدنی قرار می‌گیرد.» وی با اشاره به همکاری با طرف‌های خارجی گفت: «بر اساس قراردادهایی که برای تامین قوای محرکه منعقد شده است، تولید هزار دستگاه را برای سال جدید میلادی برنامه‌ریزی کرده‌ایم. با توجه به اینکه آمارهای تولید ماهانه هیکو منتشر نمی‌شود، باید منتظر ماند و دید که وعده ساخت ۸۵۰ دستگاه ماشین‌آلات طی سال ۱۴۰۱ محقق می‌شود یا خیر. آنچه تا اینجا مشخص است این است که فعلاً ۶۰۰ دستگاه سال ۱۴۰۱ (وعده مدیرعامل) محقق نشده است.»

لزوم هدف‌گذاری برای هیکو

درخصوص شرکت‌های فعال در حوزه تولید ماشین‌آلات سنگین باید گفت این صنعت از چند طریق دارای ظرفیت رشد و توسعه است؛ یکی از این بخش‌ها حوزه ماشین‌آلات معدنی است که در صورت توجه مضاعف به این بخش در اسناد بالادستی و همچنین نگاه توسعه‌ای و جایگزینی این صنعت با صناعی نظیر نفت می‌توان سهم خوبی را برای فعالیت شرکت‌های این حوزه قائل شد. همچنین نیاز بازار کشور در حوزه ماشین‌آلات خدمات شهری که عمده تقاضای آن از سوی شهرداری‌ها صورت می‌گیرد موضوع دیگری است که می‌تواند به تقویت زیرساخت‌های تولیدی این شرکت‌ها کمک کند کم‌اینکه در کنار سفارش جهت افزایش ظرفیت از حوزه‌های معدنی و صنعتی گرفته تا خدمات شهری، برنامه‌های جایگزینی تجهیزات فرسوده با توجه به سطح پایین نوسازی و بازسازی در دهه ۱۹۰ از موارد مهم فعلیت‌بخشی به ظرفیت‌های

اما کارگران بازم نگران آینده هستند، افزود: «ما نیازمند عزم جدی دولت به‌خصوص وزارت صمت و مجلس هستیم تا قراردادهای سنگین با هیکو بسته شود و خیال کارگران از آینده راحت شود؛ قراردادهای ساخت ۱۰ دستگاه یا ۲۰ دستگاه، برای مجموعه‌ای با سابقه و عظمت هیکو اصلاً کافی نیست. هیکو نیازمند قراردادهای ساخت برای بیش از هزار دستگاه است تا به روزهای اوج خود بازگردد و شرایط به‌حالت پایدار برسد. این فعال کارگری تأکید کرد: «هیکو نیاز به نقدینگی برای تداوم تولید دارد؛ بخش اعظم نقدینگی از محل پیش پرداخت‌های سفارش‌های ساخت تامین می‌شود؛ با آزاد شدن واردات به‌خصوص ماشین‌آلات دست‌دوم، دیگر رغبتی برای خرید محصولات نوی هیکو در بین مصرف‌کننده دولتی و خصوصی باقی نمی‌ماند؛ نباید اجازه واردات بدهند.» نگاهی به آمارها نشان می‌دهد نیاز کشور به ماشین‌آلات معدنی و راهسازی نسبتاً قابل توجه است، به‌طوری‌که طبق اظهارات رئیس سازمان نظام مهندسی معدن ایران، بیش از ۱۵ هزار دستگاه ماشین‌آلات معدنی فرسوده در کشور وجود دارد که متوسط عمر آنها بیش از ۲۰ سال است. آنطور که رضا بسطامی ۷ تیرماه ۱۴۰۲ گفت مهم‌ترین ضعف امروز در حوزه تولیدات معدنی کشور، پیری و فرسودگی ماشین‌آلات معدنی است. وی با اشاره به اقدام تسهیلات‌گرانه وزارت صمت در حوزه ماشین‌آلات معدنی، افزود: «سازندگان ایرانی درخصوص آن دسته از ماشین‌آلاتی که امکان ساخت آنها در داخل وجود دارد، برای معلمان کوچک اقدام می‌کنند، اما در عوض اجازه واردات ماشین‌آلات معدنی با عمر بیش از پنج سال نیز داده شده است.» بسطامی ادامه داد: «سال ۱۴۰۱ مجوز ورود دو هزار و ۳۰۵ دستگاه ماشین‌آلات معدنی صادر شد، اما فقط ۶۰۵ دستگاه از آنها وارد شد.» وی فرسودگی ماشین‌آلات را یکی از مهم‌ترین دلایل افزایش قیمت تمام‌شده در حوزه معدن برشمرد و گفت: «این ضعف در حوزه ماشین‌آلات وجود دارد و علاوه بر این سازمان، سایر دستگاه‌ها از جمله جرکر، صندوق بیمه فعالیت‌های معدنی و وزارت صمت باید به کمک این حوزه بیایند. آن‌طور که آمارها نشان می‌دهد ظرفیت بزرگی برای نوسازی ماشین‌آلات سنگین در بخش معدن و راهسازی کشور وجود دارد که هیکو می‌تواند با قراردادهای مناسب، بخشی از این نیاز را تامین کند.

هدف‌گذاری برای جهش تولید در هیکو

گرچه فعالان کارگری بعضاً در گفت‌وگو با رسانه‌های کارگری از لزوم امضای قراردادهای بلندمدت برای تولید حداکثری در خصوص سختی می‌گویند، اما از لحن وزیر کار و مدیرعامل هیکو این‌طور بر می‌آید که مشکلی برای افزایش تولید و دریافت

جوابیه وزارت اقتصاد به «فرهیختگان»

آمار نسبت تسهیلات به سپرده‌های هر بانک در استان‌ها از محرمانگی خارج شود

ابلاغیه بانک مرکزی از ۱۴ بانکی که «مدیریت سهام‌مآزاد» آنها به وزارت امور اقتصادی و دارایی واگذار شده است، سهام‌مآزاد ۷ بانک زیر ۲۰ درصد بوده است. لذا فارغ از نادرست بودن تیترو روزنامه، امکان اثرگذاری در مجامع عمومی این بانک‌ها با این میزان سهام فراهم نیست. در خصوص بانک‌هایی که سهام‌مآزاد آنها بالاتر از ۲۰ درصد است، وزارت امور اقتصادی و دارایی بر اساس تبصره ۲ ماده ۵ قانون اصلاح قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴- علی‌رغم چالش‌های متعددی که دارد- وظایف قانونی خود را در دست اجرا دارد و به طور مشخص پیشنهاد خود را در خصوص بانک‌های مشکل‌دار غیرقابل احیا به مقامات ذی‌ربط ارائه کرده است.

حیث گمراه‌کننده است. بر اساس آمار اداره اطلاعات بانکی بانک مرکزی در پایان اردیبهشت ۱۴۰۲، عملکرد یکی از بانک‌های خصوصی که بر اساس ابلاغیه بانک مرکزی حتی یک‌دهم درصد نیز سهام‌مآزاد ندارد، نسبت تسهیلات به سپرده‌ها در استان همدان ۷٫۸ درصد و در استان کرمان ۴٫۵ درصد است. پیشنهاد می‌شود بانک مرکزی این آمار را از محرمانگی درآورده و به صورت عمومی برای اطلاع عموم مردم منتشر کند. وزارت امور اقتصادی و دارایی غیر از بانک‌های ملت، تجارت و صادرات که بر اساس قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ بخشی از سهام آن به بخش غیردولتی واگذار شده است، سهام‌دار هیچ بانک خصوصی نیست. بر اساس

متفاوت از نظارت بانک مرکزی به عنوان مقام ناظر بر هیات مدیره بانک‌ها به‌ویژه در حوزه رعایت مقررات است. اگر جرمه بانک‌متخلف یا شعب آن در اختیار وزیر اقتصاد بود، قطعاً ماه‌ها قبل از این، وزارت اقتصاد از این ابزار استفاده کرده بود. آمار اعلامی در روزنامه، آمار تجمیعی استانی است و با استفاده از آنها نمی‌توان عملکرد ابلاغیه فوق‌الذکر را راستی‌آزمایی کرد. به عبارت دیگر در ابلاغیه موضوع اصلی نسبت تسهیلات اعطایی هر بانک در هر استان به سپرده‌های آن بانک در همان استان است و هر بانک می‌باید نسبت به عملکرد خود در هر استان پاسخگو باشد. بیان آمارهای تجمیعی نسبت تسهیلات به سپرده همه بانک‌ها در هر استان از این

آمار تجمیعی استانی درباره نسبت تسهیلات به سپرده‌ها گمراه‌کننده است و پیشنهاد می‌شود بانک مرکزی این آمار را از محرمانگی درآورده و به صورت عمومی برای اطلاع عموم مردم منتشر کند. مرکز روابط عمومی و اطلاع‌رسانی وزارت امور اقتصادی و دارایی به پاسخ به گزارش مورخ ۱۳/۲/۲۰۲۲ روزنامه «فرهیختگان» «با تیترو وزارت اقتصاد سهام‌مآزاد ۶۰ تا ۶ درصدی ۱۴ بانک خصوصی» توضیحاتی ارائه داد که به شرح زیر است: بانک مرکزی در ابلاغیه شماره ۹۹/۲۱۶۶۹ مورخ ۹۹/۲/۲۳ ۱۳۹۹ که خطاب به مدیران عامل بانک‌های دولتی و غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی است، آنها را موظف کرده است که حداکثر تا پایان سال ۱۴۰۰ نسبت تسهیلات اعطایی آنها